

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

19 päivänä huhtikuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kilpailu – Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö – SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohta – Epäedullisen kilpailuaseman käsite – Syrjivä hinnoittelu tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla – Tekijänoikeuksien lähioikeuksien hallinnointiyhtiö – Korvaus, jonka maksavat kansalliset palveluntarjoajat, jotka tarjoavat televisiosignaalin ja sen sisällön lähettämiseen liittyviä maksullisia palveluja

Asiassa C-525/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (kilpailu-, sääntely- ja valvonta-asioiden tuomioistuin, Portugali) on esittänyt 13.7.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.10.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia SA

vastaan

Autoridade da Concorrência,

GDA – Cooperativa de Gestão dos Direitos dos Artistas Intérpretes ou Executantes, CRL:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.10.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia SA, edustajinaan M. Couto, S. de Vasconcelos Casimiro ja P. Castro e Sousa, advogadas, sekä N. Mimoso Ruiz ja A. Norinho de Oliveira, advogados,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

- GDA – Cooperativa de Gestão dos Direitos dos Artistas Intérpretes ou Executantes, CRL, edustajinaan O. Castelo Paulo, G. Gentil Anastácio, L. Seifert Guincho ja P. Guerra e Andrade, advogados, sekä A. R. Gomes de Andrade, advogada,
  - Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo, S. Carvalho Sousa ja M. Caldeira,
  - Espanjan hallitus, asiamiehinään M. A. Sampol Pucurull ja A. Gavela Llopis,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään P. Costa de Oliveira, A. Dawes, H. Leupold ja T. Christoforou,
- kuultuaan julkisasiamiehen 20.12.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia SA (jäljempänä MEO) ja toisaalta Autoridade da Concorrência (kilpailuviranomainen, Portugali) ja joka koskee asian käsittelyn lopettamista koskevaa päätöstä, jonka jälkimmäinen antoi vastaukseksi kanteluun, jossa MEO väitti, että GDA – Cooperativa de Gestão dos Direitos dos Artistas Intérpretes ou Executantes (esittävien taiteilijoiden oikeuksien hallinnointiosuuskunta, jäljempänä GDA) on käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa erityisesti sillä tavoin, että se on soveltanut MEO:hon televisiosignaalin ja sen sisällön lähettämiseen liittyviä maksullisia palveluja tarjoavana palveluntarjoajana suuruudeltaan syrjivää korvausta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 3 artiklan 1 kohdan viimeisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset tai kansalliset tuomioistuimet soveltavat kansallista kilpailulainsäädäntöä [SEUT 102] artiklassa kiellettyihin väärinkäyttötapauksiin, niiden on myös sovellettava [SEUT 102] artiklaa.”

Portugalin oikeus

- 4 Uuden kilpailusäännösten (Novo Regime Jurídico da Concorrência) 11 §:n 1 momentti ja 2 momentin c kohta ovat sisällöltään samat kuin SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 5 GDA on taiteilijoiden ja esittäjien oikeuksia kollektiivisesti hallinnoiva voittoa tavoittelematon osuuskunta, joka hallinnoi jäsentensä sekä sellaisten ulkomaisten järjestöjen, joiden kanssa se on tehnyt edustusta ja/tai vastavuoroisuutta koskevan sopimuksen, jäsenten tekijänoikeuksiin liittyviä lähioikeuksia. Tämän toiminnan yhteydessä GDA:n pääasiallisena toimialana on lähioikeuksien käyttöön liittyvien korvausten periminen sekä näiden määrien jakaminen haltijoille.
- 6 Tämä osuuskunta on ainoa elin, joka hallinnoi kollektiivisesti lähioikeuksia Portugalissa.
- 7 GDA:n jäsenten ja sellaisten vastaavien ulkomaisten elinten jäsenten, joiden kanssa GDA on tehnyt edustusta tai vastavuoroisuutta koskevan sopimuksen, tarjoamia palveluja käyttäviin yrityksiin kuuluvat palveluntarjoajat, jotka tarjoavat maksullista televisiosignaalin ja sen sisällön lähetysoikeuksia. Pääasian kantaja MEO on yksi näistä yrityksistä ja tämän vuoksi GDA:n asiakas.
- 8 Vuosina 2010–2013 GDA sovelsi tukkutarjonnassaan samanaikaisesti kolmea hinnoittelutaulukkoa ja sovelsi tällä tavoin eri hintoja maksullista televisiosignaalin ja sen sisällön lähetysoikeuksia tarjoaviin palveluntarjoajiin.
- 9 Unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että GDA sovelsi MEO:hon hinnoittelutaulukkoa, joka oli vahvistettu välimiesoikeuden päätöksellä 10.4.2012. Sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä nimittäin edellytetään, että jos sopimukseen ei ole päästy neuvottelujen aikana, osapuolet ovat velvollisia turvautumaan välimiesmenettelyyn.
- 10 MEO:n oikeudellinen edeltäjä PT Comunicações SA kanteli 24.6. ja 22.10.2014 kilpailuviranomaiselle GDA:sta, jonka se väitti mahdollisesti käyttävän väärin määräävää markkina-asemaansa. Tämä väärinkäyttö seurasi sen mukaan siitä, että GDA ylihinnotteli tekijänoikeuden lähioikeuksia ja että GDA myös sovelsi erilaisia ehtoja MEO:n ja toisen palveluntarjoajan, joka tarjoaa maksullista televisiosignaalin ja sen sisällön lähetysoikeuksia, eli NOS Comunicações SA:n (jäljempänä NOS), välillä.
- 11 Kilpailuviranomainen aloitti 19.3.2015 tutkinnan, jonka päätteeksi asian käsittely lopetettiin 3.3.2016 annetulla päätöksellä sillä perusteella, ettei määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ollut riittävää näyttöä.
- 12 Kilpailuviranomainen totesi, että GDA oli vuosina 2009–2013 soveltanut eri hinnoittelutaulukkoja tiettyihin asiakkaisiin. Tämä viranomainen katsoi kuitenkin muun muassa televisiosignaalin ja sen sisällön tarjontaan liittyvien vähittäispalvelujen kustannus-, tulo- ja kannattavuusrakenteiden perusteella, ettei tällainen hinnoittelutaulukkojen eriyttäminen rajoita MEO:n kilpailuasemaa.
- 13 Kyseinen viranomainen katsoi, että SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan rikkomisen toteamiseksi mahdollisen hintasyrjinnän on oltava omiaan vääristämään tosiasiallisesti kilpailua markkinoilla siten, että yksi tai useampi kilpaileva yritys saatetaan epäedulliseen kilpailuasemaan muihin verrattuna. Tulkinta, jonka mukaan kaikenlainen määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen harjoittama syrjivä menettely aiheuttaisi suoraan SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan rikkomisen, olisi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön vastainen.
- 14 MEO nosti kanteen Tribunal da Concorrência e Regulação Supervisãossa (kilpailu-, sääntely- ja valvonta-asioiden tuomioistuin, Portugali) eli ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 3.3.2016 annetusta kilpailuviranomaisen päätöksestä ja väitti, että päätöksessä on oikeudellinen virhe, koska kyseinen viranomainen tutki, oliko kilpailu merkittävästi ja mitattavasti vääristynyt sen sijaan, että se olisi arvioinut epäedullista kilpailuasemaa koskevaa perustetta sellaisena kuin sitä on tulkittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. MEO väittää, että mainitun oikeuskäytännön mukaan kilpailuviranomaisen olisi pitänyt tutkia, onko kyseinen käyttäytyminen omiaan vääristämään kilpailua.

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että koska GDA:lla on tosiasiallinen monopoli merkityksellisillä markkinoilla, voidaan lähtökohtaisesti katsoa, että sillä on määräävä markkina-asema. Tämä tuomioistuin kuitenkin myös toteaa, että on olemassa viitteitä siitä, että maksullista televisiosignaalin ja sen sisällön lähetysohjelmia tarjoavilla palveluntarjoajilla on kuitenkin huomattavaa neuvotteluvaraa GDA:han nähden.
- 16 Tämän tuomioistuimen mukaan asian käsittelyn lopettamisesta 3.3.2016 tehty päätös perustuu siihen, että ero GDA:n MEO:hon ja NOS:ään soveltamien hinnoittelutaulukkojen välillä on vähäinen keskimääräisiin kustannuksiin verrattuna, joten tämä ero ei ollut omiaan vaikuttamaan MEO:n kilpailuasemaan, koska tämä kykeni kompensoimaan mainitun eron. Kyseinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että MEO:n markkinaosuus maksullisen televisiosignaalin ja sen sisällön lähetysohjelmien tarjonnan markkinoilla kasvoi ajanjaksolla, jonka aikana GDA sovelsi MEO:hon ja NOS:ään eri hinnoittelutaulukkoja.
- 17 Pääasian oikeudenkäynnissä MEO esitti lukuja, jotka liittyvät sille itselleen ja NSO:lle aiheutuneisiin kokonaiskustannuksiin ja keskimääräisiin kustannuksiin kuluttajaa kohden. MEO esitti myös lukuja, jotka liittyvät sen tuloihin ja kannattavuuteen kyseisellä ajanjaksolla eli vuosina 2010–2013.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ei ole suljettu pois, että MEO:n kilpailukyky olisi kärsinyt tästä hinnoittelutaulukkojen eriyttämisestä.
- 19 Kyseisen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että tietyt syrjivät menettelyt kauppakumppaneita kohtaan voivat ominaispiirteidensä perusteella aiheuttaa epäedullisen kilpailuaseman. Lisäksi tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että ensimmäisen asteen syrjivän käyttäytymisen, joka vaikuttaa suoriin, samoilla merkityksellisillä markkinoilla toimiviin kilpailijoihin, osalta on riittävää osoittaa, että kyseinen käyttäytyminen on omiaan rajoittamaan kilpailua. Kun on kyse syrjinnästä tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla, josta on kyse pääasiassa, sen mukaan ei ole myöskään lähtökohtaisesti tarpeen arvioida konkreettisesti vaikutuksia kyseisten yritysten kilpailuasemaan.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuin ei ole kuitenkaan tähän asti lausunut selkeästi mahdollisen määräävän markkina-aseman väärinkäytön kilpailulle aiheuttavien konkreettisten vaikutusten merkityksestä sen osoittamiseksi, että on kyse SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettusta ”epäedullisesta kilpailuasemasta”.
- 21 Tässä tilanteessa Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Jos seuraamusmenettelyssä osoitetaan todistein tai aihetodistein tosiseikkoja, jotka liittyvät määräävässä asemassa olevan yrityksen mahdolliseen syrjivään hinnoittelukäytäntöön, joka kohdistuu yhteen vähittäispalveluja tarjoavaan yritykseen ja aiheuttaa tälle haittaa kilpailijoihinsa nähden, edellyttääkö tällaisen menettelyn pitäminen SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohdassa tarkoitettuna epäedulliseen kilpailuasemaan asettamisena kyseisen yrityksen kilpailuasemaan ja/tai kilpailukykyyn kohdistuvien vaikutusten vakavuuden, olennaisuuden tai laajuuden arviointia siten, että huomioon otetaan erityisesti yrityksen kyky kompensoida tukkupalveluiden alalla aiheutuneiden kustannusten välinen ero?
- 2) Jos seuraamusmenettelyssä osoitetaan todistein tai aihetodistein, että määräävässä asemassa olevan yrityksen harjoittaman syrjivän hinnoittelukäytännön vaikutukset vähittäispalveluja tarjoavan yrityksen kustannuksiin, tuloihin ja toiminnan kannattavuuteen ovat vähäiset, onko SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohdan sekä [15.3.2007 annetun] tuomion [British Airways v. komissio (C-95/04 P, EU:C:2007:166)] ja [9.9.2009 annetun] tuomion [Clearstream v. komissio (T-301/04, EU:T:2009:317)] mukaisen tulkinnan kanssa sopuoinnussa toteamus, ettei asiassa ole viitteitä määräävän aseman väärinkäytöstä tai kielletyistä käytännöistä?

- 3) Vai onko päinvastoin katsottava, ettei tämän perusteella voida sulkea pois sitä, että menettelyä on pidettävä SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohdassa tarkoitettuna määräävän aseman väärinkäyttönä ja kiellettyinä käytäntönä, jolloin vaikutusten vähäisyydellä on merkitystä ainoastaan kilpailusääntöjä rikkoneen yrityksen vastuun ja sille määrättävien seuraamusten kannalta?
- 4) Onko [sitä, että] SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohda[ssa tarkoitettun olosuhteen on johdettava kauppakumppaneiden] 'epäedulliseen kilpailuasemaan asetta[miseen]', tulkittava siten, että siinä edellytetään syrjinnästä aiheutuvan edun vastaavan tiettyä prosentuaalista vähimmäisosuutta kyseisen yrityksen kustannusrakenteesta?
- 5) Onko [sitä, että] SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohda[ssa tarkoitettun olosuhteen on johdettava kauppakumppaneiden] 'epäedulliseen kilpailuasemaan asetta[miseen]', tulkittava siten, että siinä edellytetään syrjinnästä aiheutuvan edun vastaavan tiettyä vähimmäiseroa kilpailevien yritysten keskimääräisissä kustannuksissa tarkasteltavien tukkupalvelujen alalla?
- 6) Voidaanko [sitä, että] SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohda[ssa tarkoitettun olosuhteen on johdettava kauppakumppaneiden] 'epäedulliseen kilpailuasemaan asetta[miseen]', tulkita siten, että siinä edellytetään syrjinnästä aiheutuvan edun olevan tarkasteltavien markkinoiden ja palvelujen alalla [kyseessä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitetuissa] taulukoissa 5, 6 ja 7 esitetyjä eroja suurempi, jotta menettelyä voidaan pitää kiellettyinä käytäntönä?
- 7) Jos johonkin kysymyksistä 4–6 vastataan myöntävästi, miten olisi määritettävä tällaisen haitan olennaisuuden vähimmäisraja suhteessa kustannusrakenteeseen tai kilpailevien yritysten keskimääräisiin kustannuksiin tarkasteltavien vähittäispalvelujen alalla?
- 8) Kun tällainen vähimmäisraja on määritelty mutta siihen ei yllätä joka vuosi, onko [9.9.2009 annetussa] tuomiossa [Clearstream v. komissio (T-301/04, EU:T:2009:317)] esitettyä olettaa, jonka mukaan 'vastaavista palveluista maksettujen erilaisten hintojen soveltaminen kauppakumppaniin keskeytyksettä viiden vuoden ajan sellaisen yrityksen taholta, jolla on tosiasiallinen monopoli tuotantoketjun aikaisemman vaiheen markkinoilla, ei ole voinut olla aiheuttamatta kilpailuhaittaa tälle samalle kumppanille', jätettävä noudattamatta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 22 Kysymyksillään, joita on syytä tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele olennaisilta osin, onko SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettua käsitettä "epäedullinen kilpailuasema" tulkittava siten, että se edellyttää arviointia määräävässä asemassa olevan yrityksen soveltamien erilaisten hintojen konkreettisesta vaikutuksesta tällaisten hintojen kohteena olevan yhtiön kilpailuasemaan, ja onko tapauksen mukaan tarpeen ottaa huomioon näiden vaikutusten vakavuus.
- 23 SEUT 102 artiklan ensimmäisen kohdan ja toisen kohdan c alakohdan mukaan yrityksiä, joilla on määräävä asema sisämarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, kielletään soveltamasta erilaisia ehtoja eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 24 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettun erityisen kiellon tarkoituksena on varmistaa, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy. Määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen liiketaloudellisella käyttäytymisellä ei saa vääristää kilpailua tuotantoketjun aikaisemman tai myöhemmän vaiheen markkinoilla eli kyseisen yrityksen tavarantoimittajien tai asiakkaiden välillä. Mainittu yritys ei saa suosia sopimuskumppaneitaan eikä asettaa niitä epäedulliseen asemaan niiden välisessä kilpailussa (tuomio 15.3.2007, British Airways v.

- komissio, C-95/04 P, EU:C:2007:166, 143 kohta). Näin ollen ei edellytetä, että väärinkäytöksi katsottava käyttäytyminen vaikuttaisi määräävässä asemassa olevan yrityksen itsensä kilpailuasemaan niillä markkinoilla, joilla se toimii, ja sen mahdollisiin omiin kilpailijoihin.
- 25 SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan soveltamisedellytysten täyttymisen kannalta on tärkeää todeta, että määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen käyttäytyminen markkinoilla on syrjivää, ja tämän lisäksi myös, että sillä pyritään vääristämään tätä kilpailusuhdetta eli heikentämään osan kyseisen yrityksen kauppakumppaneista kilpailuasemaa toisiin nähden (tuomio 15.3.2007, British Airways v. komissio, C-95/04 P, EU:C:2007:166, 144 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Sen toteamiseksi, pyritäänkö määräävässä asemassa olevan yrityksen kauppakumppaneihinsa nähden harjoittamalla hintasyrjinnällä vääristämään kilpailua tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla, on todettava – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa todennut –, että pelkästään sellaisille toimijoille aiheutuva välitön haitta, jotka joutuvat maksamaan samankaltaisesta suorituksesta korkeampia hintoja kuin kilpailijansa, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kilpailu on vääristynyt tai saattaa vääristyä.
- 27 Kilpailusuhteessa olevien kauppakumppaneiden syrjintä voidaan nimittäin katsoa väärinkäytöksi ainoastaan siinä tapauksessa, että määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen menettely on kyseessä olevaan tapaukseen liittyvissä olosuhteissa omiaan johtamaan kilpailun vääristymiseen kyseisten kauppakumppaneiden välillä. Tällaisessa tilanteessa ei kuitenkaan voida edellyttää lisäksi näyttöä yksittäisten kauppakumppaneiden kilpailuaseman tosiasiallisesta, määrällisesti mitattavasta heikentymisestä (tuomio 15.3.2007, British Airways v. komissio, C-95/04 P, EU:C:2007:166, 145 kohta).
- 28 Näin ollen on todettava – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 86 kohdassa todennut –, että sen määrittämiseksi, aiheuttaako hintasyrjintä SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettua epäedullisen kilpailuaseman tai voiko se aiheuttaa sellaisen, on tarkasteltava kyseessä olevaan tapaukseen liittyviä olosuhteita.
- 29 Siitä kysymyksestä, onko SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan soveltamiseksi otettava huomioon mahdollisen epäedullisen kilpailuaseman vakavuus, on todettava, että vaikutuksen tuntuvuutta koskevan kynnyksen (de minimis) vahvistaminen ei ole tarpeen määräävän markkina-aseman väärinkäytön toteamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2015, Post Danmark, C-23/14, EU:C:2015:651, 73 kohta).
- 30 Jotta SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdan mukainen hintasyrjintä voisi luoda epäedullisen kilpailuaseman, tämän hintasyrjinnän edellytetään kuitenkin vaikuttavan sen toimijan etuihin, joka on joutunut maksamaan korkeampia hintoja kuin kilpailijansa.
- 31 Kun toimivaltainen kilpailuviranomainen tai kansallinen tuomioistuin suorittaa edellä 28 kohdassa mainitun konkreettisen tutkinnan, sen on otettava huomioon kaikki sen käsiteltävänä olevan asian seikat. Tällainen viranomainen tai tuomioistuin voi tällöin arvioida yrityksen määräävää markkina-asemaa, sen neuvotteluvoimaa hintojen, niiden soveltamista koskevien ehtojen ja edellytysten, soveltamisajan ja suuruuden osalta, sekä sitä, onko mahdollisesti olemassa strategia, jolla jokin sen kauppakumppaneista, joka on vähintään yhtä tehokas kuin sen kilpailijat, pyritään syrjäyttämään tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilta (ks. analogisesti tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 139 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Käsiteltävässä asiassa on todettava ensiksi määräävästä markkina-asemasta ja neuvotteluvoimasta, jotka liittyvät tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla sovellettaviin hintoihin, että unionin tuomioistuimelle esitetyistä asiakirjoista käy ilmi, että MEO ja NOS ovat GDA:n suurimmat asiakkaat. Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että on olemassa aihetodisteita siitä, että niillä on tiettyä neuvotteluvoimaa suhteessa GDA:han.

- 33 Lisäksi unionin tuomioistuimelle esitetystä seikoista ilmenee – vaikka onkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä tarkastaa, että näin todella on –, että GDA:n hinnoittelua sääntelee laki, jossa osapuolet velvoitetaan turvautumaan välimiesmenettelyyn, jos ne eivät pääse yksimielisyyteen. Tällaisessa tilanteessa – ja kuten käsiteltävässä asiassa on tehty – GDA on kuitenkin soveltanut välitystuomioissa vahvistettuja hintoja MEO:lta laskutettuihin hintoihin vasta tietystä ajankohdasta alkaen pääasiassa kyseessä olevalla ajanjaksolla.
- 34 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa hintojen suuruudesta ja niiden soveltamisajasta yhtäältä, että eriytettyjä hintoja sovellettiin vuosina 2010–2013. Toisaalta niistä määristä, jotka MEO on maksanut vuosittain GDA:lle, kilpailuviranomaisen asian käsittelyn lopettamisesta 3.3.2016 annetun päätöksen sisältämistä tiedoista, joiden paikkansapitävyyden ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi tarkistaa, ilmenee, että mainitut määrät muodostavat suhteellisen pienen prosenttiosuuden MEO:n kokonaiskustannuksista, jotka johtuvat sen liittymäasiakkaiden käyttöön tarjoamaan televisiosignaaliin liittyvistä vähittäispalveluista, ja että hintojen eriyttämisen vaikutus MEO:n tuloihin tässä yhteydessä on ollut vähäinen. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 104 kohdassa todennut, on niin, että kun tariffien eriyttämisen vaikutus toimijan, joka katsoo kärsineensä vahinkoa, kustannuksiin tai kannattavuuteen ja tuloihin ei ole merkittävä, tästä voidaan tapauksen mukaan päätellä, ettei hintojen eriyttäminen voi vaikuttaa mainitun toimijan kilpailuasemaan.
- 35 Kolmanneksi on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa eriytettyjen hinnoittelutaulukkojen soveltaminen koskee pelkästään tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoita, määräävässä markkina-asetuksessa olevalla yrityksellä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan intressiä sulkea kauppakumppaneitaan pois tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilta. Joka tapauksessa on niin, että unionin tuomioistuimelle esitetty asiakirja-aineisto ei sisällä mitään viitteitä siitä, että GDA pyrki tällaiseen tavoitteeseen.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kaikkien edellä esitettyjen seikkojen valossa määritettävä, asettaako pääasiassa kyseessä oleva hinnoittelutaulukkojen eriyttäminen MEO:n mahdollisesti epäedulliseen kilpailuasemaan.
- 37 Edellä esitetyn perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastaava, että SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettua käsitettä ”epäedullinen kilpailuasema” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan – kun määräävässä markkina-asetuksessa oleva yritys soveltaa kauppakumppaneihinsa syrjivää hinnoittelua tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla – sellaista tilannetta, jossa kyseinen käyttäytyminen voi johtaa kilpailun vääristymiseen näiden kauppakumppaneiden välillä. Tällaisen ”epäedullisen kilpailuaseman” toteaminen ei edellytä näyttöä tosiasiallisesta, määrällisesti esitettävissä olevasta kilpailuaseman heikentymisestä, mutta sen on perustuttava kaikkien asiassa merkityksellisten seikkojen arviointiin, jonka nojalla voidaan todeta, että kyseinen käyttäytyminen vaikuttaa yhden tai useamman kauppakumppanin kustannuksiin, tuloihin tai muuhun merkittävään etuun, minkä vuoksi tämä käyttäytyminen on omiaan vaikuttamaan kyseiseen kilpailuasemaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 38 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettua käsitettä ”epäedullinen kilpailuasema” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan – kun määräävässä markkina-asemassa oleva yritys soveltaa kauppakumppaneihinsa syrjivää hinnoittelua tuotantoketjun myöhemmän vaiheen markkinoilla – sellaista tilannetta, jossa kyseinen käyttäytyminen voi johtaa kilpailun vääristymiseen näiden kauppakumppaneiden välillä. Tällaisen ”epäedullisen kilpailuaseman” toteaminen ei edellytä näyttöä tosiasiallisesta, määrällisesti esitettävissä olevasta kilpailuaseman heikentymisestä, mutta sen on perustuttava kaikkien asiassa merkityksellisten seikkojen arviointiin, jonka nojalla voidaan todeta, että kyseinen käyttäytyminen vaikuttaa yhden tai useamman kauppakumppanin kustannuksiin, tuloihin tai muuhun merkittävään etuun, minkä vuoksi tämä käyttäytyminen on omiaan vaikuttamaan kyseiseen kilpailuasemaan.

Allekirjoitukset